

Дата: 23.01.2023

Урок № 30

Тема уроку: Художнє відтворення національно-визвольного пробудження народу, ушлявлення борців за вільну Україну («Пам'яті тридцяти»). Поезія «Одчиняйте двері»

Мета (формувати компетентності): предметні: літературознавчу: поглиблені знання про поезію П. Тичини на громадянську тематику, що висвітлюють трагічні наслідки революційних змагань 1917-1918 рр. в Україні, глибоке усвідомлення реальності й драматизму своєї доби автором; удосконалення вмій і навичок ідейно-художнього аналізу ліричних творів; **читацьку:** удосконалення навичок виразного читання; **ключові:** загальнокультурну: розвиток творчого мислення, культури образного бачення; **громадянську:** виховання почуття поваги до своєї історії, здатності до самопожертви.

Матеріали до уроку:

Бій під Крутами — одна з тих сторінок історії, що привертають увагу суспільства.

Від трагічних подій, які відбулися наприкінці січня 1918 року, нас відділяє сотня років. Здавалося б, ціла ріка часу минула, Україна зазнала значних змін і багатьох потрясінь значно більших, аніж те протистояння юних патріотів України під Крутами. Цей бій за незалежність молоді Української Народної Республіки, яка наприкінці 1917 року проголосила свою автономію у складі Росії і взяла курс на будівництво демократичної держави, був лише однією невеличкою віхою в українській визвольній боротьбі, а став символом боротьби за соборність та незалежність, символом патріотизму та любові до своєї країни.

У грудні 1917 року нова більшовицька влада розв'язує боротьбу проти УНР. Перед цим, демонструючи свою миролюбність, Центральна Рада наївно розпустила багатотисячне українське військо. Шлях на Київ було відкрито. І тоді кілька сотень юнаків, в основному київських студентів і гімназистів, вирушили назустріч ворогові, аби захистити столицю. 16 (28)-17 (29) січня 1918 року відбувся запеклий бій біля станції Крути (130 км від Києва, між Ніжином і Бахмачем). Близько 300 студентів і козаків стримували озброєну кількатисячну більшовицьку армію. Вони майже всі полягли на полі бою, проте втрати ворога становили майже дві тисячі убитих і поранених. Завдяки цьому бою вдалося на кілька днів зупинити наступ на Київ. Ще на початку бою 28 студентів потрапили в полон, після жаклих знущань їх стратили. У березні 1918 року, коли Україну звільнили від більшовиків, тіла

юнаків перевезли до Києва й урочисто поховали на легендарній аскольдовій могилі над Дніпром.

Робота над віршем «Пам'яті тридцяти»

«Пам'яті тридцяти» — громадянська лірика. Поезія Тичини глибоко психологічна. Автор тужить, страждає, оплакує борців за волю. Ці почуття передаються й читачам. Авторська оцінка зображуваного в кожному слові, народженому спалахом болю. Автор пророкує:

По кривавій по дорозі

Нам іти у світ!

Це означає, що щастя не буде, на крові його не збудуєш. І вибрана дорога — приречена на невдачу, загибель. Пророцтво поета є провідною думкою твору. Життя й смерть, щастя й горе, святість і гріховність, любов і ненависть — усе поряд. Філософські роздуми над поезією приведуть до думки про вічність людських діянь: ніщо не минає безслідно. І через роки розплата за злочин наздожене того, хто його скоїв. Час є найвищим суддею. «Боже, покарай.» — за християнською мораллю лише Бог має право карати. Тому ж насильно нав'язаний шлях і потерпів крах.

«Новий заповіт», «Слава святих», «Боже, покарай» — таке наближення до вічності ще більше підкреслює філософію буття, мораль, закони Всесвіту, його гармонію, ритм і єдність. Роздуми спонукають до висновку: жити слід за законами Вічності. Яке ж почуття домінує у вірші? Туга, печаль, жаль, страждання і — прохання в Бога помсти. Бо хіба така жорстокість може бути не покарана?

Аналіз поезії

Тема: зображення самопожертви заради Батьківщини.

Ідея: утвердження патріотизму і гуманізму, засудження жорстокості, терору, класової ненависті.

Жанр: громадянська лірика, вірш-реквієм.

Сюжетна основа твору — проста: поховання на Аскольдовій могилі українців-воїнів. Проте твір більше емоційний, ніж розповідний. Читач дізнається про те, що тридцять воїнів поховали в одній могилі, що вони були молоді й славні, що навкруги буяла чарівна

природа. А їх немає, не буде вже ніколи. Вони навіки залишили те, що найбільше любили — свою Україну.

Ліричний герой — збірний образ. Це тридцять «мучнів» (мучени-ків-учнів). Це — український цвіт! Їхня загибель — початок кривавої дороги. Скільки ще того цвіту загине? Що було далі, ми вже знаємо. Далі був геноцид. Така перспектива думки. Від 1918 року до кінця ХХ століття.

У поезії «Пам'яті тридцяти» **багато символів:**

- *сонце, вітер, Дніпро* — символи життя, можливого щастя, радощів;
- *кривава Дорога* — нещасливе майбутнє;
- *Каїн* — символ убивці, зрадника.

Художні засоби

Емоційному наснаженню твору сприяють стислі речення, точні вислови, закінченість думки у двох коротких рядках. Вірш короткий, як сплеск болісної розповіді. Розділові знаки: тире, двокрапка, багатокрапка, знак оклику й знак питання (у риторичному запитанні «На кого завзявся Каїн?»), однакове закінчення й початок твору — усе сприяє створенню відповідного настрою, наростанню емоцій. Влучні епітети (*славних, молодих, коханий, кривавих*) і метафори (*сонце квітне, вітер грає, рука посміла знятись*) художньо збагачують твір.

Виразне читання вірша «Одчиняйте двері.»

Дати письмово відповіді на запитання:

- ▼ Які картини поставали у вашій уяві під час читання вірша?
- ▼ Назвіть зорові образи твору, окресліть його кольорову гаму.
- ▼ Опишіть найяскравіший образ вашої уявної ілюстрації до цього вірша.
- ▼ Який музичний твір можна дібрати для мелодекламації поезії? Вибір аргументуйте.

Домашнє завдання : Вивчити напам'ять «Пам'яті тридцяти»

**Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
y.levchuk2976@gmail.com**

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.